

במשעול החסידות

להבין ולהשכיל בדברי רבותינו תלמידי בעש"ט הקדוש

גיליון סו | פרשת במדבר שבועות פ"ה

ודגלו עלי אהבה

האדם להתבונן ולידע ערכו ודוגמתו לאיזה איש יקרב את עצמו, כמו דאיתא במדרש צדיק כתמר יפרח מה תמר זו יש בו פירות ויש בו עליון ולולבין וגומר, כך ישראל יש מהן בעלי מקרא בעלי משנה בעלי אגדה, לכן צריך האדם להכיר ערכו באיזה מקום יהיה מקומו ובין איזה אנשים יהיה מנוחתו אשר יוכל להשיג ערך עבודתו ליוצרו. ואם מי שהוא בערך הגדולים לא יאמר אשב בין קטני ערך ושם אוכל להשיג עבודת הבורא ברוך הוא, אף שמדומה לו כן ויוכל להיות שאמת אתו על ידי שישפיל עצמו ישיג אלהות, אף על פי כן לא יצא מגבול ערכו אלא יצפה לה' יתברך שיהיה בעזרתו ויוכל גם כן בין הגדולים לבוא למדת הכנעה. וכן קטן ערך לא יאמר אדחוק את עצמי לישב בראש קרוב להרב, כדי שאשמע דברי אלהים יוצאים מפה קדוש מדבר לדעת עצה ומזימה לעבודת הבורא ברוך הוא, אלא ישב במקומו הראוי לו ואל ידחוק את עצמו יותר ממחיצתו, ומצפה לה' יתברך שיהיה בעזרו ויוכל לשמוע דברי הרב אפילו ברחוק מקום.

וזאת אשר ראו אצל המלאכים ש'לא זו שום אחד מהם ממחיצתו אפילו לראות יקר תפארת גדולת הבורא ברוך הוא, וכל אחד ירצה לקבל רק כפי הכנתו ומסוגלותו מידעית ערכו הראוי. ושוב, גם בפועל גשמי ממש, לא לדחוף ולהידחק אצל הצדיק; ש'לא ידחוק את חבריו לעלות למעלה, אלא יצפה להקב"ה ויעזור לו שיוכל ממקומו להשיג ולשמוע עבודת ה'. ועניין האהבה שבדגלים לדבריו הוא, שבכל מקום שיעמוד וישב יכול הקב"ה להדגיל עליו אהבה.

וזה פירוש המדרש הנ"ל דבר אחר הביאנו אל בית היין בשעה שנגלה הקב"ה על הר סיני ירדו עמו עשרים ושנים אלף רבבות של מלאכים שנאמר וגו' והיו עשויין כולן דגלים דגלים, פירוש שחנו איש על מחנהו ואיש על דגלו, ולא זו שום אחד מהם ממחיצתו אפילו לראות יקר תפארת גדולת הבורא ברוך הוא, אלא כל אחד עמד במקומו שאנו והשקט והיה מצפה אם יעזור לו ה', יראה במקומו הראוי לו. וכשראו ישראל זאת התחילו מתאווין לדגלים. אמרו; הלואי אנו נעשים דגלים כמותן. רצה לומר הלואי שיהיה בינינו מדה זו שייכר כל אחד מקומו הראוי לו ולא ידחוק את חבריו לעלות למעלה, אלא יצפה להקב"ה ויעזור לו שיוכל ממקומו להשיג ולשמוע עבודת ה', לכך נאמר ודגלו עלי אהבה וגו' אמרו אלולי הוא מגדיל עלי אהבה רצה לומר אלולי הוא אם יהיה רצונו יתברך שמו מגדיל עלי אהבה שאוהב אותו יתברך שמו אף אם אשב במקומי אשיג אהבתו יתברך שמו, ואם לא יהיה רצון הבורא יתברך שמו אף אם אעלה השמימה, לא אשיג מקטן ועד גדול... ואמר הקב"ה למשה עשה להם כך, רצה לומר הואיל שנתאוותם לדגלים שלא יכנס אחד בתחומי של חבריו, רק כל אחד ירצה לקבל כפי הכנתו. עשה להם כך מחנה ליום לחוד מחנה ישראל לחוד כל אחד על דגלו. אלו מן המזרח ואלו מן הדרום וכו' שלא יכנס כל אחד רק אצל דומה לו, כמו שמבואר במדרש שכל השבטים של הדגלים היו שייכים להדדי, כל דגל ודגל לפי הראוי לו, והבן.

לידע על מה נברא: ובשפת אמת במדבר תרנ"ג, מוסיף בואת עומק ועניין שאין חשיבות הדגלים רק מפאת העניין שידע כל אחד מקומו ולא לדחוק את חברו, אלא שהיו אלו 'סימנים וציורים לדעת ולהבין כל אחד את שורש נשמתו', וזאת 'עיקר משאלות האדם; לידע על מה נברא'. ועל ידי התורה קיבלו את מטרותם ותעודתם בעולם, וזה נקרא דגל.

ולכן ניתן להם הדגלים כמ"ש 'מלא כו' כל משאלותיך. כי עיקר משאלות האדם בעוה"ז לידע על מה נברא. ומה תיקון עמידתו בעוה"ז. כמו מלאכי השרת שכל אחד מכיר את מקומו ומשמרתו. ובעוה"ז אי אפשר לידע רק כהולך בחושך. רק ע"י אור תורה ניתן להם הדגלים שהוא סימנים וציורים לדעת ולהבין כל א' שורש נשמתו. ובמד' נרננה בישועתך שעשית לנו

מעלה למקדש וכבוד לו: כבר הרמב"ן בהקדמת ספר במדבר הקביל והדגים בפסוקים רבים את הנאמר בפרשת במדבר בהגבלות הקירבה אל המשכן, למה שנאמר לפני קבלת התורה בהגבלת הגישה אל ההר 'בהיות הכבוד שם'.

אחר שביאר תורת הקרבנות בספר השלישי, התחיל עתה לסדר בספר הזה המצוות שנצטוו בעניין אוהל מועד. וכבר הזהיר על טומאת מקדש וקדשיו לדורות, ועתה יגביל את המשכן בהיותו במדבר, כאשר הגביל הר סיני בהיות הכבוד שם. צוה 'וזהו הקרב יומת', כאשר אמר 'כי סקול יסקל'. וצוה 'ולא יבאו לראות כבלע את הקדש ומתו', כאשר הזהיר שם, 'פן יהרסו אל ה' לראות' וגו'. וצוה 'ושמרתם את משמרת הקדש, ואת משמרת המזבח', כאשר אמר שם 'וגם הכהנים הנגשים אל ה' יתקדשו וגו', 'והכהנים והעם' וגו'. והנה צוה איך תהיה משמרת המשכן וכליו, ואיך יחנו סביב. {כמו} 'ויעמוד העם מרחוק'. 'והכהנים הנגשים אל ה', איך יתנהגו בו בחנותו, ובשאת אותו, ומה יעשו במשמרתו. והכל מעלה למקדש וכבוד לו, כמו שאמר; אינו דומה פלטרין של מלך שיש לו שומרין, לפלטרין שאין לו שומרין.

דגול מרובה: ובמדרש רבה (במדבר רבה ב, ג) יש קישור תוכני ועמוק בין עניין הדגלים שבפרשת במדבר למעמד מתן תורה. שבשעה שנגלה הקב"ה עם רבבות המלאכים נתאוו ישראל להיות כמותם עם דגלים, והבטיח להם הקב"ה 'חייכם שאני ממלא משאלותיכם'.

דבר אחר הביאנו אל בית היין בשעה שנגלה הקב"ה על הר סיני ירדו עמו עשרים ושנים אלף רבבות של מלאכים שנאמר רכב אלהים רבותים אלפי שנאן, והיו כולם עשויין דגלים דגלים שנאמר דגול מרובה, כיון שראו אותן ישראל שהן עשויין דגלים התחילו מתאווין לדגלים, אמרו הלואי כך אנו נעשים דגלים כמותן, לכך נאמר הביאנו אל בית היין זה סיני. ודגלו עלי אהבה, אמרו אלולי הוא מגדיל עלי אהבה, וכן הוא אומר נרננה בישועתך, אמר להם הקב"ה מה נתאוותם לעשות דגלים חייכם שאני ממלא משאלותיכם שנאמר 'מלא ה' כל משאלותיך, מיד מודיע הקב"ה אותם לישראל ואמר למשה לך עשה אותם דגלים כמו שנתאוו איש על דגלו באותות.

ועמוד תלמידי הבעש"ט על עניין הדגלים. ובמאור ושמש כבר תהה על המדרש הזה מה הוא 'חמדת הדגלים', ומה הם 'וכי דגלים של מפות היו להם', ומה עניין האהבה ו'בית היין' שיש בהם. ואיך אדם 'נעשה דגל'.

המדרש הזה בלתי מובן שאמר כיון שראו אותן ישראל שהן עשויין דגלים דגלים התחילו מתאווין לדגלים, וצריך להבין החמדה זו מה היא. ואם נאמר שחמדו לעבוד את ה' יתברך כמו מלאכים, גם בלא דגלים נמי מן הראוי שאדם יספיק יחמוד לזה לעבוד עבודה כמו מלאך. ועוד צריך להבין הענין דגלים של המלאכים מה היא, וכי דגלים של מפות היו להם. גם המדרש הזה אין ראשו סופו, שמתחיל הביאנו אל בית היין בשעה שנגלה הקב"ה על הר סיני ירדו עמו וכו' וראו ישראל המלאכים עשויין דגלים נתאוו לדגלים, ואחר כך גומר הפסוק ודגלו עלי אהבה אלולי הוא מגדיל עלי אהבה, וענין הדגלים {מה היו} גומר בפסוק אחר.

'לאיזה איש יקרב את עצמו': ומחדש בעל המאמר"ש, שהדגלים היו עניין יסודי ומהותי איך לקבל תורה ועבודה, שזה צריך להיות לכל יהודי דווקא מפי צדיקים כאלו שיתאימו למדרגתו ועניינו באופן מדויק. לא גבוה מדי וגם לא נמוך מדי מערכו. והפלא שכתב זאת בעל מאור ושמש, הן לגבי ערך הצדיקים סוגיהם ומדרגתם, והן ממש לגבי מיקום ישיבתו הממשי הגשמי גם אצל אותו הצדיק כשבא לפניו. האם יהיה מקומו 'בין הגדולים קרוב להרב' של אותו צדיק או בין 'קטני הערך' שנמצאים שמה, שזה צריך להיות בדווקא לפי מעמדו לא גבוה מזה ולא נמוך מזה.

ונראה בזה דהן אמת שעם בני ישראל הקדושים צריכין להיות יחד בקשר אמיץ וחזק באחדות גמור באהבה ואחזה וריעות, אך על כל פנים צריך

במצרים כו' ע"ש. דזה ה' תכלית יציאת מצרים להיות לך לאלקים וזה נגמר עתה כשניתן להם המתנות ודגלים והעמיד כל א' על משמרתו ונגמרו להיות צבאות ה'.

כאשר יש לכל אחד את מקומו המותאם לו, ויש לו 'סימנים וציורים' פנימיים מיוחדים וייחודיים בעבודתו, נעשה 'מדוגל' בו ועושה באהבה ובחשק, והוא גדול באותו מצווה וצורה, ואזי כולם יחד נקראים 'צבאות ה''. וכמו שאנו רואים בכל מלוכה בעבר וגם כעת גם בכל חיל וצבא, שהוא אינו פועל בצורה חפשית ורצונית כעולם העסקים וכו', אלא בצורה מלוכתית סמכותית, שכל דרג כפוף לזה שמעליו ומקבל ממנו את תפקידו ומקומו ודרך פעולתו מתי ואיך וכו'. ולכל אחד יש תפקיד מוגדר עד מאוד בסוג החיל ובמעמדו ורמתו, ולא שייך באופן עצמאי (אם לא על ידי צדיק גדול וכו') להחליפו או לשנותו למעלה אף מרוב אהבה ותשוקה או למטה מחוסר עניין. וכל אחד ממוין ומסודר מראש ומקבל את תפקידיו ומטרותיו לפי תכונותיו וסגולותיו שיוכל לממשם באהבה וברצון ובחשק (שלבן רח"ל נמשכים לזאת צעירים שאין מקבלים תפקידים ומקומם הראוי להם בין יראי ה', ולזאת ולאלו מכוונים הראשים הרשעים. ישמרנו ה'. ואולי על זאת אנו נתבעים) ויש סדר עליה למעלה למטה וגם להיפך וכו'. וזאת משום שהקדושה היא שני דברים בו זמנית (כבאורך בגיליון ס"ג אח"כ פה ואחריו) פרישה והבדלה מהרע של הכוונה האנוכית. וגם קדושה חיובית המדומה כחיבור של אנשים כוונות נכסים ומעשים אל הקב"ה מוכו עשיית מצוותיו וכל הנדרש להם. וכמו בחיל המלך וצבאו, הקדושה שהוא חיבור אל ה' ואל מצוותיו נעשית בשרשרת ארוכה של יהודים נכסים ומעשים האחוזים כחוליות זה בזה, המחזיקים מלמטה בכל העולם ותחתיותיו עד למעלה בשגב תכונות ומעלות, בחיבור אל הקב"ה ועבורו. וכל חוליה בשרשרת חשובה ומדויקת להיות דווקא במקומה המיוחד בגובה אותה השרשרת. כל אחד בונה במקומו את צורתו וסגולתו הפנימית על פי תכונותיו המיוחדים ולצורך פעולת המלחמה הכוללת כך חשוב נהג המטוס כמו נהג המשאית. ולכן יש אנשים שמוצאים את קרבנם האמיתי אל ה' דווקא בריחוק מקום, ויש בקירוב מקום, הכול לפי תכונתם וצורתם הפנימית. ופי' קדושים 'בהקהל נאמרה'. וכלם זקוקים זה לזה ורק מכולם יחד יש 'השראת השכינה' דהיינו חיבור אל הקב"ה. כבשפת אמת במדבר תרנ"א.

בפסוק מנגד סביב לאהל מועד יחנו. ובמד' רחוק מיל ילפנו מהגר ותשב כו' מנגד הרחק וכתוב ביהושע הרחק כאלפים כו'. והלויים היו קרובים אל אהל מועד. ואיתא במד' בני לוי שקירבו עצמם לי כו' ע"ש. הענין הוא דכתיב שלום שלום לרחוק ולקרוב. דיש זוכין אל השלימות ע"י קרבות ויש על ידי רחוקות ולא עוד אלא שמקודם כתיב לרחוק. ואיזהו חכם המכיר את מקומו. ולכן כתיב ויעשו בני ישראל ככל אשר צוה שכל אחד הכיר את מקומו. ומב' המדרגות נעשה השלום והשרה הקב"ה השכינה ביניהם. ובנ"י מעולם כן דרכן כמ"ש ויעמדו מרחוק. וכ' קרב אתה ושמע. והלויים כתיב מי לה' כו' ויאספו אליו כו' שמדתם ה' הקרבות והקב"ה נתן מקום לכולם כפי מדרגתם... ובנ"י לא נתקנאו בלויים. והלויים מסרו כל כחם אל הציבור. ומכל זה נעשה השלימות כמו במלאכי עליון שאין בהם (לא) קנאה ותחרות.

והצורה הפנימית הכללית וגם של כל אחד ואחד היא זו שנתגלתה להם במעמד הר סיני, וזה נקרא שדיבר ה' אליהם 'פנים בפנים', 'פנים' בקמץ הוא מלשון פנים בשווה. דהיינו כמו שנתגלה להם פנימיות העולמות כשפתח להם הקב"ה את שבעת הרקיעים וראו כי אין עוד מלבדו, כך נתגלתה אליהם פנימיותם וצורתם שלהם, שהוא הצלם אלקים, וכך נעשו 'בני תורה', ושם כבדיוק 'לשונם הוהב'; הרע נעשה כולו טוב או נהפך לטוב או מתבטל במיעוט. כבשפת אמת לשבועות תר"נ.

וכתיב פנים בפנים דיבר ה' עמכם. כי נתגלה לבנ"י ציור הפנימי. כי האדם נברא בצלם אלקים והוא רמ"ח מ"ע ושם"ה ל"ת. וזה ציור הפנימי נתגלה בשבועות ולכן איתא בעצרת אית ב"י ביטול יצה"ר. ושתי הלחם הם חמץ מה"ט כדאיתא בזוה"ק אמור. והוא כנ"ל כי בודאי בציור הפנימי יש ג"כ שורש ליצה"ר ושם הוא טוב ונהפך לטוב ומתבטל במיעוט. וזה שרמזו חז"ל מדאורייתא בביטול בעלמא סגי. לכן בעצרת שמתגלה דרך התורה והפנימיות מתבטל היצה"ר. וזה רמז שתי הלחם כמ"ש לכו לחמו בלחמי שבנ"י עצמן נעשין בני תורה כנ"ל.

ובאמת דבריו הקדושים והקצרים מואד של השפ"א, בעניין הציור הפנימי וביטול היצה"ר ואיך נעשים 'בני תורה', הם עומק נשגב לכל עניין כוונת מתן תורה, שמיסוד דברי הנוע"א, בעניין הדגלים וכמשי"ת.

לשבר את הטבע: הנה ידועים לכול דברי הנוע"א בצעטיל קמן בסעיף שלפני האחרון. ש'האדם לא נברא אלא לשבר את הטבע, ואת עצתו הפלאית לעשות במשך ארבעים יום רצופים היפך טבעיו ומידותיו המנויים שם באורך, 'ויסתכל בכל פעם קודם הלימוד בצעטיל קמן שלי', ומן השמים יעזרוהו.

טז. האדם לא נברא בעולם רק לשבר את הטבע לכן יורז את עצמו לתקן מדותיו בשנת שמונה עשרה דוקא כמו שאבאר. כגון מי שנולד בטבע של

עקשנות ישבר את טבעו ארבעים יום רצופים לעשות דוקא להיפך ממה שיעלה במחשבתו... (יעו"ש כמה וכמה דוגמאות) במילי דעלמא ובמילי דשמיא... כי הרגל של כל דבר נעשה שלטון, וכן מי שטבעו אינו מתמיד בלימודו ירגיל את עצמו גם כן ארבעים יום וילמוד יותר מהרגל שלו. ויסתכל בכל פעם קודם הלימוד בצעטיל קמן שלי ומשם ואילך מן השמים יעזרוהו להיות מוסף והולך בשבירת מדות הרעות עד תומם.

והנה צריך מאוד להבין דבריו, שבספרו כתוב כמה פעמים 'שזה בלתי אפשרי שישבר אדם את כל מידותיו הנולדים עמו מבטן אמו, ושם עצתו היא להרים אותם אל הקדושה שיפעל בקדושה בעזרת אותה מידה עצמה והוא נותן כמה וכמה דוגמאות לכך. כבפרשת צו.

וצריך להלביש עצמו מדו בד רוצה לומר שצריך לתקן עצמו במדותיו בהתבודדות מחשבתו ומכנסי בד ילבש על בשרו דהיינו שצריך גם כן התבודדות אחרת לכסות את בשר ערוותו רוצה לומר תאוותו. והרים את הדשן אשר תאכל האש רוצה לומר שזה בלתי אפשרי שישבר אדם את מידותיו הנולדים עמו מבטן אמו, רק שצריך להרים אותם אל הקדושה. למשל מי שיש בו מדת כעס יסור מכעס החיצוני ויכעוס על הרשעים, וכן בכל המדות. ושמו אצל המזבח פירוש כנ"ל שישים המידה אל הקדושה. דהיינו באם יבא לכעוס או שאר מדה ישבר עצמו להביא אותה המידה אל הקדושה. ופשט את בגדיו ולבש בגדים אחרים רוצה לומר שאחר כך יבא אל מדרגה יותר עד שיפשט מכל וכל מכל המידות, והוציא את הדשן מחוץ למחנה, רוצה לומר שלא יבא לו בשום פעם מהמידות הנולדות עמו כי אם הכל בקדושה רבה.

'הכנעה הבדלה והמתקה': והתשובה המוכחת מדבריו היא, ששיבור המידות והכנעתם היא רק ראשית הדרך כשהאדם הוא 'בשנת שמונה עשרה', בכדי להבדיל בין הרע והטוב בשימוש בהם, ואח"כ להמתיקם להשתמש בהם לגמרי לטוב. וכמו שכתב בדבריו 'ישבר עצמו להביא המידה אל הקדושה'. וע"כ השיבור ארבעים יום הוא העצה בכדי שלאחריהם יוכל להפעיל את המידה הזאת לא מתאוה ודחף אלא מרצון מושכל לצורך מצווה. וכשהוא מפעיל את מידותיו וטבעיו לצורך מצווה הנה זה נקרא שקידש אותם. ע"ד שאמר הבעש"ט (בעש"ט עה"ת פ' נח) שצריך שיהיה ליהודי בעבודתו 'הכנעה הבדלה והמתקה'. עבודה המתחילה בהכנעה ושיבור המידה מבלי לעשותה או לעשות להיפך. וכאשר יש לו כבר קצת שליטה על התכונה והדחף רק אז הוא יכול להבחין ולהבדיל בה בין שימוש טוב לרע, ואח"כ להמתיקה ולהשתמש בה לטוב. 'שלא יבא לו בשום פעם' {תאוה ורצון} מהמידות הנולדות עמו כי אם הכל בקדושה רבה. וכמשי"כ בפרשת שמות.

וירא אליו ה' בלבת אש מתוך הסנה כו' נראה לפרש דהנה השורש הוא לאדם שישבר את מדותיו כמו השנאה והקנאה והגאווה והתאוה והחמדה וכדומה כל המדות המגונות צריך שיתקנם ומתוך כך יכול האדם לבוא למדרגה גדולה ולמראות גדולות והתלהבות ודביקות גדול בעבודת הבורא יתברך שמו. וזהו וירא כו' בלבת אש מתוך הסנה פירוש מתוך המדות המגונות שהם כקוצים בא אל מדרגה שהיה לו התלהבות אש. וירא והנה הסנה בוער באש והסנה איננו אוכל פירוש שראה שהיה לו התלהבות גדול ואף על פי כן לא נפרד ממנו כל המדות המגונות לשרוף אותם לגמרי. ויאמר אסורה נא ואראה פירוש אסורה נא לגמרי מן המדות המגונות ואראה את המראה הגדול אז אבא אל מדרגות גדולות לראות מראות גדולות. מדוע לא יבער הסנה יבער לשון ובער בשדה אחר ורוצה לומר מדוע לא יכלו ויסורו לגמרי המדות המגונות שהם כסנה... וירא ה' כי סר לראות שהשם יתברך ראה שמשא רבינו עליו השלום רוצה להסיר כל המדות לגמרי כדי לראות כנ"ל שיוכל לבא לידי ראייה מראות גדולות, וזה בלתי אפשרי עד שיבא משיח צדקינו ואז והעביר ד' רוח טומאה מן הארץ לגמרי. ויאמר אל תקרב הלום פירוש שאמר לו השם יתברך זה בלתי אפשרי שתקרב אל המדרגה הזאת. אלא של נעלך מעל רגליך של הוא לשון שאלה היינו שזה {המידות המגונות} יהיה אצלך כדבר המושאל, ובלתי אפשרי להסיר לגמרי עד ביאת המשיח במהרה. כי המקום כו' אדמת קודש הוא פירוש אלא שצריך אתה לראות להתאמץ בכל המקומות שיש בו איזה חומירות לקדש אותו הדבר וק"ל.

ובפ' חיי שרה אף הוסיף לפרש כן בשרה אע"ה, שאף אדם שיש לו נטיה 'שמלביש עצמו ומקשט עצמו במלבושים וקישוטים יפים ונאים יהיה כוונתו לקשט דיוקנא דמלכא'. ושזה מתחיל מלמטה דהיינו ממידה ותכונה שיש לאדם בלאו הכי, ומ"מ יכוון לעשות זאת לש"ש.

ויהיו חיי שרה כו' פירש"י בת ק' כבת ד' כו' כבת ז' ליופי. ולכאורה מה נפק מינה שהיתה כבת ז' ליופי. ונראה דרש"י ז"ל כיון בדבריו לרמז על ב' מדרגות שמחויב האדם להתנהג בהם כל ימי חייו. דהיינו האחד; להזהר ולהשמר

במאוד מאוד מכל חטא ועון שלא יעבור ח"ו על שום מצוות עשה ולא תעשה. ומדרגה ב'; דהיינו גם דברים המותרים כמו אכילה ושתייה ומלבושים וכדומה **צריך להכניס הכל אל הקדושה לבוין בהם לשמים**. דהיינו אדם שמלביש עצמו ומקשט עצמו במלבושים וקישוטים יפים ונאים, יהיה כוונתו לקשט דיוקנא דמלכא כמבואר בגמרא {שבת נ: - כי הא דתניא רוחא אדם פניו דיו ורגליו בכל יום בשביל קונו משום שנאמר 'כל פעל ה' למענהו' כן בכל דבר יהיה כוונתו לשמים.

והוא מוסיף סימן ברור ופשוט להבדיל בין אדם המקשט עצמו לשם שמים ולשם יפי צורתו בערכיו הפנימיים מצלם האלוקים שבו, או לשם תאוה או נכונות גופנית של התבלטות ומשיכת עין. והוא כאשר הקישוט נעשה 'כמו תינוק שהוא מקשט עצמו' שעושה זאת ללא מודעות, ובצורה מקורית וייחודית (אוטנטית) מתאימה לעצמו וצורתו הפנימית. ולא 'לחשוק להתקשט בקישוט יקר', דהיינו בשפת זמנינו, לא שהוא יראה ביופיו האישי והטבעי, אלא שהוא יראה מקושט ויפה לפי האופנה ה'יוקרתית' השלטת, וכקולב מהלך למוותג פלוני ואלמוני. כך גם הפך אף השטריימל מהסגנון הנסיכי והאצילי שבחסידות השבתית, לסוג של תחפושת מגושמת ומופרעת שכולה ערמה ריקנית ועגולה של גסות גאווה וגבהות מתוחים ונפוחים, למהלכים מתחתם ממותנים בעליבות, ה' ישמרו.

וזה רמז פשוט בת קו"ף כבת כ' שלא היה בה שום חטא ממצות עשה ולא תעשה. ובת כ' כבת ז' ליופי ומדרגה ב' דהיינו כמו תינוק שהוא מקשט עצמו אין יודע להתפאר עצמו ולחשוק להתקשט בקישוט יקר, כך הייתה שרה כשהייתה בת כ' שאז הוא עיקר התגברות לאדם לתאוות ליפות עצמו ולהתקשט ושאר עניני עולם, והיא היה כל כוונתה בכל קישוטה והתייפותה רק לשמים.

והיוו - חיים שלו: הנהגה ועבודה כזו של שיכור הטבע הראשוני והגס, הבדלתו מן הרע, והמתקנתו, כדרך הבעש"ט, עושה וגורמת שכל אלו הנכסים התכונות והמידות יהיו פשוט שלו, ברשותו ובשליטתו, מתוך סיפוק הנאה ושמוחה. וכך גם בכל הנכסים הגשמיים של 'קרקע והון והשפעה', כבגיליון הקודם, במקום שהנכסים יהיוקו אותו והוא יהיה שייך להם, הנה הנהגה בהם לפי מצוות והגבלות התורה והיבורם אל הקב"ה דהיינו קידושם, גורם שהם וכל חייו יהיו שלו. כלשונו הקדושה והמרהיבה של הנוע"א, 'ש'ספיק את עצמו במה שיש לו וישמח בהם וחיוו חיים שלו'.

וכאשר יתנהג כך, אזי כל מה שיהיה לו הן ממון והן מלבושים, 'ספיק את עצמו במה שיש לו וישמח בהם וחיוו חיים שלו'. אבל אם אין כוונתו בכל הנ"ל לשמים אזי תמיד יחסר לו ולא יהיה לו די וסיפוק לעולם. ונמצא חיוו אינן חיים ואין החיים שלו.

'לגלגל ולשקע הגשמיות': ובפרשת כי תשא, הוא מחייב את כל אחד ואחד ולא רק את הצדיקים, להתאמץ לעסוק בזה כל העת ול'לגלגל' את מעשיו ולשקע מתוכם את הכוונה הגשמית ב'סיבוב אחר סיבוב' עד שיגיע 'לתכלית יסוד הקדושה'.

שלא יאמר האדם אם כן הוא שאסור לאדם ליהנות מעולם הזה ומתאוותו, כי אם הכל למען שמו והוא דבר קשה מאד הבלתי אפשרי לעמוד בו, אם כן אפשרי עצמי מכל עניני עולם הזה הגשמי ולא אוכל ולא אשתה כלל ואהיה פרוש מאד. אל יאמר כן, אלא צריך האדם להתאמץ במעט מעט, לשבר כוח התאוות ולסבב הדבר בסיבוב אחר סיבוב עד שיגיע לתכלית יסוד הקדושה ושורשה בכל דבר גשמיית גם כן. וזה רמז שעשה מוכני לכיור לשוקעו בבור רמז שצריך האדם לגלגל ולשקע הגשמיות עד אשר יושקע ויטבע בטבע בשורש הקדושה שלא יהיה נפסלין בלינה רמז לעולם הזה הנקרא לילה.

והדברים אמורים לכאן"א אף בעניינים גשמיים עד מאוד, יעויין שם ש'לכן צווה השם יתברך שיקבל מהם ואף שהוא גשמיית עב מכל הגשמיות, גם זאת הצורך להכניס אל הקדושה, וכבוד אהם"ד.

ללמוד מהצדיק: ועצת הנוע"א היא לעשות זאת כפי שידעו ונהגו החסידים בכל מקומות מושבותיהם לנסוע וללמוד מהצדיקים לראות זאת בעיניהם בחוש ובפועל ממש כיצד הם עושים זאת בעצמם, בבחי' 'תורה היא וללמוד אני צריך'. וגם ללכת לצדיקים כאלו המלמדים את העם איך וכיצד להתאמץ ב'קדושה' של הגוף והמעשים. דהיינו להרחיק את החיצוניות של המעשים ואיך להעלות לדייק ולכוון את המעשים שיתאימו אל הפנימיות הנתונה, שיהיו לש"ש. וכך גם להיפך, לשפר ולהעלות את הפנימיות אל המעשים. וכפי שכתב שם בנוע"א.

ומשה יקח את האהל. דאהל רמז להקדושה... ונטה לו מחוץ למחנה רוצה לומר אף דבר שהוא מחוץ למחנה דהיינו דברים גשמיים שהם דבר חיצוניית מחוץ להקדושה היה משה נוטה ומביאו להקדושה. וזה נטה לו פירוש לו מוסב אל מילת אוהל. הרחק מן המחנה פירוש, הדבר החיצוניי שבתוך הגשמיות היה מרחיק מהקדושה. והקדושה והרוחניות שבו היה מעלה אל הקדושה. והיה כל מבקש ה' יצא אל אהל מועד אשר מחוץ למחנה.

פירוש מובן ממילא, שכל מבקש ה' היה יוצא להתאמץ בדרך הזה. והיאך עשה, ואמר הכתוב והיה בצאת משה אל האהל כו'. דהנה העיקר לאדם ללמוד מהצדיק את מעשיו אשר עושה יראה וישניה על מעשיו הקדושים ובזאת יעיר לבו בקרבן גם כן בקדושה להתחיל בעבודתו יתברך. וזהו והביטו אחרי משה. ונצבו איש פתח אהלו רוצה לומר שהתחילו לעמוד על פתח והתחלה של קדושה הזאת לעשות כיוצא בו. עד בואו האוהל, מוסב {לא על משרע"ה, אלא} על {כל ישראל ש'} ונצבו איש פתח האוהל, רוצה לומר שהתחיל כל איש להתאמץ ולהתחיל בקדושה עד שזכה לבוא אל האוהל ממש.

'במעשיהו יוסיפו על התורה': כל ענין קבלת התורה הוא לא רק לקיים את מצוותיה אלא שמתוך קיום מצוותיה יהיו אלו דוגמא ואות כיצד יעלה ויבא ויגיע היהודי לאות שכל מעשיו האחרים גם יהיו תורה. ויאמרו ויחדשו מעצמם מעשים ומידות בתורה כזו שאינה מפורשת כלל בתורה, והוא נוספת עליה בבחי' סתרי תורה ותורה שבע"פ. כבשפת אמת לשבועות תרל"ג.

ענין קריאת רות בשבועות. שהוא ענין תורה שבע"פ. שהקב"ה מבקש שבנ"י במעשיהו יוסיפו על התורה שבכתב כי הרי מעשה צדיקים הם תורה. ונעשה ממעשי בועז ורות מגילה שהוא ברוה"ק. וכ' וידבר אלוקים כו' לאמר. פי' שבנ"י יאמרו מעצמם כדברים האלה. וכ"כ אשר נתן לנו תורת אמת וחי עולם נטע כו'. והוא תורה שבע"פ שמצד זה מיוחד התורה לבנ"י. שדעתם מיוחד להשיג סתרי התורה שנסתר ואינו מפורש בתורה. וזה עצמו ענין בועז דאיתא הפי' בו עז. והיינו שהי' מאמין בדברי חכמים שדרשו עמוני ולא עמונית, ולא הי' לו ספק בדבר כפלוני שאמר פן אשחית. והוא אדרבה הי' שמח בדבר להראות שדרשת חכמים היא התורה שניתן מסיני.

תורה לשמה: וזאת היא אף ההגדרה האמיתית בחסידות של לימוד תורה לשמה. שתהיה לו 'תורה בליבו' דהיינו צורה וציור פנימיים, באופן שיהא בה בכדי להגדיל את שמה ולהרחיב את תחולתה והקיפה של התורה בכל מעשיו, שיהיו כמו מעשי מצוות ומידות חדשות, וגם בכוח לחדש את אור התורה בתחומים חדשים ובעניינים רבים אחרים. כבשפת אמת במדבר באותה שנה - תרל"ג.

כל העוסק בתורה לשמה. פי' להגדיל שם התורה. כי השם הוא כשנתפרסם במקומות רחוקים וכ"כ במדרש 'ברחובות תתן קולה' במקום שמרחיבין אותה. והאדם צריך לעסוק בתורה כדי שדברי תורה יכנסו בלבו וימשיכו כל מעשיו אחריו. והתורה מסייעת לאדם כפי רצון העוסק בה. והוא ענין תורה שבע"פ כשהתורה נכנסת בעומק הלב וממילא נעשין כל מעשיו עפ"י התורה ונמצא מחדש במעשיו אור התורה. ומצינו באבותינו הראשונים שכל מעשיהם הי' תורה שהרי נכתב מעשיהם בתורה. וזה קידוש שם התורה כנ"ל וזה לשמה כנ"ל.

וזאת הוא לדבריהם הקדושים והנשגבים תכלית ותמצית כל עניין קבלת התורה ולימוד התורה, שהיא מלמדת את היהודי כיצד לקשר את כל ענייניו אל הקב"ה. וכל מצותיה ולימודם הם רק דוגמא התחלתית לכך. וכמו הדברים הידועים שאמר הרב הבעל שם טוב בעצמו שהובאו במאור עיניים פרשת בהר. שהמחליף פרה בחמור על פי הדין וההלכה, 'וודאי יותר חשוב עבודה מעולה' ממי שרק לומד את המשנה של המחליף פרה בחמור. וזאת מלבד העניין 'הפשוט' של עצם קיום מצווה של המחליף וכו' בדין וצדק.

ה. וכי תמכרו ממכר לעמיתך או קנה מיד עמיתך וגו', עסק משא ומתן הוא גם כן עבודה ותורה, כי כמה דינים יש על זה, ואמר הרב הבעל שם טוב עה"ש נשמתו בגנוי מרומים, כי אם האדם הלומד את התורה לשם הבורא ברוך הוא, למשל אם לומד המשנה (בב"מ ד"ק ע"א) המחליף פרה בחמור, הוא חשוב מאוד לפני הבורא ברוך הוא, כל שכן אם עושה הדבר ומחליף פרה בחמור, ומנהיג עצמו בזה על פי התורה, וודאי יותר חשוב עבודה מעולה. כי בכל דבר שיש בעולם הכל לא בראו אלא לכבודו, וכל דבר קטן וגדול אינו מתנהג כי אם על פי התורה, אם לא באומות שמתנהגים על ידי מזלות. ומכל דבר יכול לעבוד את ה', ולהכיר נפלאות הבורא ברוך הוא, ושכל העליון ישיג מתוכו. וגם כן בפשוט, אם מתנהג על פי התורה, דהיינו איפה צדק ומדה צדק ומאזני צדק, הוא גם כן מקיים מצוה, ואמרו ז"ל (קדוש דל"ט ע"ב) ישב ולא עבר עבירה וכו', ואם כן כשמתנהג כן, אזי הוא עוסק בתורה תמיד, אפילו בשעה שעוסק בסחורה.

'להשיג סתרי התורה': ולכאורה נראה שהפליג מאוד המאור"ע בדבריו, שבעבודת החלפת הפרה בחמור הממשית, הרי ש'מכל דבר יכול לעבוד את ה', ולהכיר נפלאות הבורא ברוך הוא, ושכל העליון ישיג מתוכו'. שכיצד ישיג שכל עליון מהחלפת פרה בחמור. אבל הכוונה היא שצדיק כזה שכבר נגלתה אליו ויש לו את צורתו הפנימית המיוחדת, ויש ביכולתו לקשר אליה דברים גשמיים נוספים מחיו

בעיני השם יתברך ברוך הוא ובעיני הבריות בעוסקו במשא ומתן באמונה וזהו וישלח את העורב היינו הצדיקים הנ"ל הנקראים בשם עורב כנ"ל # ויצא יצוא ושוב. פירוש, וצריך האדם הזה שתקף ומיד שיצא יצא לעסקיו אזי ישוב מיד דהיינו שיבחן שיהא כוונתו לשמים וישוב כוונתו להשם יתברך ברוך הוא.

וכבשפת אמת תצוה תר"ח. שיש לכל אחד מצווה מיוחדת, וצדיק גדול היודע את מצוותיו המיוחדת אליו ולדור, ומקיים אותה בשלימות מגין בזאת על כל הדור. וכך יהיה גם לעת"ל, שצדיק אחד מדוגל במידה ומצווה אחת יתקן את כל הפרטים של הדור ההוא שיוכשר לגאולה.

וכמו כן יש ללמוד אשר טוב לאדם לייחד מדה מיוחדת ומצווה מיוחדת לעשותה תמיד בשמירה עצומה. ועי"ז יוכל למשוך הארה ותיקון לכל המידות. וז"ש במדרש ממנו יתד כו'. (ובפרים תרמ"ז כתב) דאיתא הקב"ה מכין רפואה קודם למכה. וכמ"ש רש"י בפסוק אחר הדברים כו' גדל המלך כו'. וכיון שהי' המן רשע כזה שרצה להשמיד כל היהודים. הוכן מקודם צדיק כזה שיוכל להגין על כל הדור. ולכן נקרא יחיד שהיה כלל כל הדור. וכמו שיש בענין המצות חילוקים כמ"ש הכופר בע"ז כמקיים כל התורה. כמו כן בנפשות ישראל שיש לכל אחד מצווה מיוחדת. וזה היה מיוחד למדרבי הצדיק והיה מגין כזה על כל הדור. ויתכן שרמזו חז"ל באמרם שאם אין ישראל עושין תשובה הקב"ה מעמיד להם מלך כהמן כו'. והיינו שאם אין הפרטים יכולין לשוב. יומין הקב"ה צדיק גדול וממילא יעמוד נגדו רשע גדול. וכפי תיקון הצדיק יתוקנו כל הפרטים.

שגם הגוף של האדם - צורך בו: וכל זאת הוא אשר פירש בנוע"א במדבר, שראו ישראל אצל המלאכים ודגליהם, שהיו מדוגלים ככסא ומרכבה בכל מהותם לעולמותיהם העליונים, ולא ידעו שגם את הגוף וכל יסודותיו אפשר לרתום לכל אותם עניינים גבוהים באמצעות הדגילות במצוות שיהיו נעשים באהבה ומעומק לב. ולכן לא רצו רק לקבל את התורה אלא להיות גדולים במצוותיה ככיסא ומרכבה לקב"ה.

אך הענין הוא דאיתא במדרש כאשר ראו ישראל על הר סיני המלאכים נושאי המרכבה התאוו לדגלים, גם בזה יש ליתן טעם למה התאוו לדגלים. והענין הוא דהנה נשמת ישראל הם למעלה מן המלאכים ומן החיות הקודש וכל העולם הוא כסא לעולם שהוא למעלה ממנו דהיינו הארבע יסודות של החיות הקודש הם מרכבה לד' אותיות השם הקדוש ברוך הוא והמלאכים הם מרכבה לעולם של מעלה מהם. והנה ישראל ידעו שנשמותיהם הם מרכבה וכסא לעולמות העליונים שהם למעלה מחיות הקודש ולא הבינו שגם הגוף של האדם צורך בו לקשר עולמות התחתונים, כי לא ידעו שיש בידם שיהיו מרכבה לעולמות התחתונים גם כן לקשרם ולייחדם עם העולמות העליונים באחדות אחד. ואחר שראו המלאכים עם הדגלים, אז ראו והבינו שיש לעולמות התחתונים כוח להיות מרכבה לעולמות עליונים כמו המלאכים שהם מרכבה לעולם של מעלה ממנו. לכן התאוו תאוה שגם גופם יהיה מרכבה וכסא לקשר העולמות, ולכן התאוו לדגלים, {ו} כמו {ש} המלאכים בדגליהם היו מרכבה להעולמות של מעלה מהם, כן יוכלו הם לתקן ארבע יסודות לקשר יחד העולמות התחתונים בעליונים.

שכ"א רואה שם צורה שלו: וכדבריו הנשגבים והמורומים של השפ"א לשבועות תרל"ט. ש'ראו כל אחד את צורתו ועצם נפשו למעלה' ונתפעלו מאוד 'איך הם בעולם השפל וצורתם חקוקה למעלה'. שהשיגו כל אחד את סודו וסתרו האישי למעלה ולמטה עד שנתדבקו לזאת באהבה גדולה ופרחה נשמתם.

וכ' וכל העם רואים את הקולות כו' הדר עשן וירא העם כו'. וקשה וירא השני מיותר. אכן י"ל שראו במאורות הללו שנתגלה להם את עצמותם כמ"ש חז"ל פנים בפנים כו' כאספקלריא שכ"א רואה שם צורה שלו ע"ש. והוא פי' כמים הפנים לפנים כו'. כמו שמתגלה פנימיות האדם אל התורה כן מתגלה אליו פנימיות חלקו בתורה. דיש לכל נפש ישראל חלק בתורה לכן נדמה התורה למים. ולכן יצאה נשמתו ע"י שראו כל אחד ברוה"ק את עצם נפשו למעלה. לכן וינועו שנתפעלו מאוד איך הם בעולם השפל וצורתם חקוקה למעלה. ובגני בקבלת התורה היו כמו נשמה הורדת בעוה"ז דמשביעין אותה תהי צדיק כן מושבעין ועומדין מהר סיני. וכמו שבע"פ הנשמה יורדת לעוה"ז כן התורה החזירה נשמתו בע"כ כי הם נתדבקו מרוב אהבה כמ"ש נפשי יצאה בדבר:

ולזה היו גם כל המניינים של ישראל, להעמידם ולסדרם כל אחד במקומו ועניינו המיוחד מבחינתו ומבחינת כלל"י ומבחינת הקב"ה, על ידי משה אהרן ונשיא השבט, כמו שהבאנו באורך בגיליון נ"ד תרומה שקלים פ"ה. ולזאת צריך להתפלל לראות ולשמוע את הקולות האישיים ומצוותיו המיוחדת. אכ"ר.

ונכסיו, הנה הוא כבשפ"א במדבר ושבועות בשנת תרל"ג הנ"ל, שלשם כך הוא זקוק לפתוח את התורה ואת סתריה הפנימיים, לא במובן של שמות וייחודים קבליים וכדו', אלא במובן של לגלות בה משמעויות חדשות, שהיו נסתרות עד עתה, והם השייכות והמבטאות במעשיו המיוחדים והנוספים לשם שמים. כך 'שבגני' יאמרו מעצמם כדברים האלה' - 'שמעך זה מיוחד התורה לבני', שדעתם מיוחד להשיג סתרי התורה שנסתרו ואינו מפורש בתורה, במצוות ועניינים גשמיים חדשים, עדכניים לכל דור ולכל יהודי באופן אישי וסודי כמש"ל. והנה הם גם ממש אות באות דברי הנוע"א פ' במדבר. שהצדיק אחרי שיש לו כבר יראה ואהבה, הנה אם יש לו את 'המדרגה הג' שעושה את מעשיו הגשמיים מתוקנים ללא פניה וכוונה אנוכית, ויש לו צורה פנימית שהוא קורא לה 'השנה השנית', הנה הוא 'גלה סודות התורה ואומר תורה בבחי' זו' של רזין דאורייתא מהר סיני.

וידבר ה' אל משה במדבר סיני כו'. נראה לפרש ע"ד הרמז דהנה 'על הר סיני' שם ניתנו כל סודות התורה ורזין דאורייתא, וידבר ד' אל משה כל התורה וגילה לו כל הסודות העליונים, והבחינה הזאת נעלמה ונתכסה מעין כל חי עד אשר יבואו צדיקים ויעבדו את ה' באמת ובתמים ויתקנו מעשיהם בכל הבחינות, ואז אליהם יגלה כל הסודות העליונות לאומרים בבחינה זו כאשר ניתנה למשה רבינו עליו השלום בסני. וזהו וידבר כו' במדבר סיני כו' לאמר שיאמר בזאת הבחינה כמו בסני. ואיזה צדיק יכול לאומרה בבחינה זו... כמו דאיתא בספר יצירה; ג' שמות יש לעולם; עולם נפש שנה. וכל עניני עולם הזה הם עניני גשמיות, והצדיק המתקן מעשיו בענייני גשמיות העולם הזה, נמצא שנותניו הם שנה {ו} שניים. וזהו שנה השנית דהיינו שהוא במדרגה שנה השנית. ומפרש הכתוב מה הם 'השנה השניות', דהיינו לצאתם מארץ מצרים רוצה לומר בצאתם מהגשמיות והארציות אל הקדושה האמיתית. הצדיקים האלו יכולים לומר התורה בבחינה הזאת. {של סודות עליונים ורזין דאורייתא}.

'מצווה אחת מיוחדת': ולכן כתב כמה פעמים בנוע"א שיש בכל דור וגם לכל צדיק, מצווה אחת מיוחדת, פנימית ואישית אליו עדכנית בזמן וגם מתכונת נפשו ושורש נשמתו שבזאת הוא משתדל באופן מיוחד 'ליזהר בה טפ', והוא סודו וסתרו האישי, שזה נקרא בדבריו שיש לו באותה מצווה 'קישור לעולמות עליונים', וגם נותנת לו צורה פנימית שהוא 'דגול' בה, ולבבו חי לעד' ויש לו בליבו כל הזמן חיות מתחדשת וחיים והתלהבות 'הבוער בו' במעשיו ובתפילתו שנעשית מדוגלת אהבה 'כשירות ותשבחות'. ככפרשת בשלח.

ועתה הרים מטח ונטה ידך כו'. נראה לפרש בהקדים הפסוק ויאמר ה' אליו מזה בידך ויאמר מטה כו' דאיתא בגמרא ששאל אחד לחבירו במה אביך זהיר טפ'. ולכאורה מה שאלה זאת הלא צריך אדם לזהר בכל המצוות. אך זה בלתי אפשרי שיהיה אדם בכל המצוות לקיימם בכל פרטיהם ודקדוקיהם. רק כשאדם נזהר במצווה אחת לעשותה בכל פרטיה ודקדוקיה התלויים בה, זה הוא מסייע לו שהשם יתברך יהיה בעזרו לקיים כל המצוות. וזהו שאמרו חז"ל כל הקובע מקום לתפילתו כו' רמז על מצות תפילין ותפילה הוא לשון קשר. וזהו דאמרינן בגמרא מלמד שהראה לו הקדוש ברוך הוא קשר של תפילין רוצה לומר התדבקות וקישור בעולמות העליונים... וזהו דשאל אביך במה זהיר טפ' וזהו ויאמר אליו ה' מזה בידך פירוש איזה מצווה אתה מחזיק בידך לזהר בה טפ'. (ובפ' נח כתב) דהנה בכל דור ודור יש שורש לתקן מצווה מיוחדת יותר משאר מצוות. למשל בדור הזה יש שורש לתקן מצות ציצית יותר משאר מצוות. # וכדומה בכל דור יש שורש להחזיק במצווה מיוחדת יותר משאר מצוות. ובא הכתוב לאשמענין שהיה נח צדיק תמים בדורותיו רוצה לומר בכל דור שהיה חי היה מחזיק ומתקן אותה שורש המצווה המיוחדת יותר לאותו הדור. וזהו יהללו ד' דורשיו יחי לבבכם לעד, דהנה כשהצדיק עושה מצווה ומקיים אותה בשורשה # מביאה אותה המצווה הזאת לידי חימום והתלהבות הבוער בו על ידי המצווה הזאת לומר שירות ותשבחות להשם יתברך וזהו יהללו ה' בשירות ותשבחות דורשיו רוצה לומר הדורשים המצווה לעשותה בשלימות בשורשה. יחי לבבכם לעד רוצה לומר הכתוב נותן טעם למה להם נאה לשבח. מחמת שלבכם חי לעד דהיינו שהם דורשים כל מצווה מיוחדת לכל דור לעד לעולם וק"ל.

ושם בפ' נח, אף כתוב שיש 'בני אדם צדיקים' שהם בעלי אחריות 'שברא אותם ה' שיתעסקו במו"מ באמונה לפרנס בניו וב"ב', והם ערבים ומתוקים בעיניו ית' ובעיני הבריות. רק שישונו כל העת לבדוק שתהא כוונתם לשמים, ונקראים 'עורב' ע"ש פנימיות צורתם.

שיש בני אדם שברא אותם הקדוש ברוך הוא שיתעסקו במשא ומתן באמונה לפרנס בניו ובני ביתו והם נקראים בשם עורב ע"ד דאיתא בגמרא על אותם בני אדם שאינם רוצים לפרנס את בניהם היו מכריזים עליהם עורבא בעי בני והאי גברא לא בעי בני # וגם עורב הוא לשון מתניקות שזה היא עורב ומתוק